

Била је то прва Макронова замисао по доласку у Јелисејску палату која је оживљена након хаотичног повлачења војске из Авганистана. Заједничке европске војне снаге за хитне интервенције које би деловале без САД. Ова Макронова визија (иако је постојала пре него што се он родио) постала је Борељова мисија. Пре неколико дана састављен је документ који треба да буде финализован на пролеће, о формирању заједничких трупа од 5.000 војника у наредне четири године које би могле да интервенишу не ослањајући се на Американце. Чиниле би је копнене, поморске и ваздушне јединице.

Овај нацрт стратегије који је припремио шеф европске дипломатије Ђузеп Борел најконкретнији је покушај успоставе самосталних снага након вишедеценијског покушаја и договора да се у те сврхе групише до 60.000 људи. Од те замисли остао је план о трупи од 5.000 снага о којем, што се неких чланица ЕУ тиче, Макрон може само да сања. Борел и каже да у војним снагама не би учествовале све државе чланице (зато што оне не желе), али за одобрење ангажмана био би потребан консензус. Он би да државе чланице осигурају логистику, ваздушни транспорт на далеке дестинације, контролне капацитете, а за шта се ослањају на САД.

Идеју о европској војсци која би у кратком року могла да интервенише у кризама Емануел Макрон поменуо је 2017. године када је говорио на Сорбони. Предлог младог француског визионара допао се министрима одбране Француске, Велике Британије,

Немачке, Белгије, Данске, Холандије, Естоније, Шпаније и Португалије, који су потписали писмо о намерама. Макронов сан стар је колико и прича о европским интеграцијама. Постао је у Француској, али пре него што је настао актуелни шеф који је увећало у предизборној кампањи за председничке изборе у априлу 2022. Још педесетих година прошлог века радило се на европској одбрани организованој на наднационалној основи, заснованој на плану француских дипломата, па је тадашњи премијер Рене Плевен поднео предлог за оснивање Европске одбрамбене заједнице, формирање заједничке војске која ће се финансирати из заједничког буџета.

Амбициозна идеја никада није заживела пуним плућима, осим удруживања Француске, Западне Немачке, Италије, земаља Бенелукса, да би идеји низак ударац задале лично архитекте – француска национална скупштина је одбацила уговор. Потом је Северноатлантско веће одобрило приступање Западне Немачке НАТО-у. Од тада до Борељовог свежег документа прича о колективној одбрани попут облака је лебдела у ваздуху који је, за безмало европских дипломата, распршен у Авганистану, где је Запад трајно ослабљен. За друге је баш колапс у Кабулу идеји дао правно-политички замах. Борељ је искуство из Авганистана назвао катализатором.

О томе да ли је Кабул катализатор расправљали су министри на словеначком Брду код Крања у септембру. Тада је летонски министар одбране Артис Пабликс нагласио дубоки сукоб интереса оних који треба да оформе ове снаге, рекавши да га Авганистан не интересује јер жели помоћ на граници с Белорусијом одакле им долазе мигранти. Његова скепса у погледу великих пројеката одбрамбене политике, у којој није усамљен, видела се када је подругљиво упитао шта се догодило с борбеним јединицама које никада нису употребљене. ЕУ већ 14 година има контингент од 1.500 људи који никада није деловао. Тако, уз недостатак заједничке политичке воље исказиване вишегодишњим јаловим расправама, пројекат формирања трупа за брзо реаговање требало би да буде усвојен на пролеће. Тада председавање Савету ЕУ преузима Француска, која ће потом ући у председничке изборе, које се кани да добије актуелни председник, који је, када је освојио први мандат, обећао оснажену Европу и Француску. Сваки пут када постане очигледно да то нису, тачније, колико се ЕУ војно ослања на САД, оживљава дебата о европској војсци.

У пракси, поред малих издвајања на одбрану међу европским земљама (само девет чланица НАТО-а испуњава циљ потрошње на одбрану од два одсто БДП-а), постоје неслагања о томе шта је претња европским земљама. Балтичке земље и Пољска опрезне су у погледу одбрамбеног механизма који искључује САД јер им је егзистенцијална претња Русија, која је за Немачку геополитичка невоља, али и кључни енергетски партнер, а за Мађарску, може се рећи, савезник. Борељ је за италијански „Коријере дела сера” предочио да ће поједине земље саме кренути у остварење ове идеје ако то

не буду хтеле све чланице уније. Да ли ће јединства бити, може се закључити из излагања Урсуле фон дер Лајен, која је у августу, коментаришући разлоге који су спречили да у Авганистану ЕУ буде ефикасна, рекла да су државе чланице себичне и не желе да деле расположиве безбедносне информације без обзира на то да ли се тичу полицијских или свемирских активности.

Љиљана Вујић

(Политика)